

vooronderzoek flora en fauna

Hessenweg-West 1/ Ommen

vooronderzoek flora en fauna

Hessanweg-West 1/ Ommen

Ecologisch Adviesbureau

Prins & Bleijerveld

Julianastraat 22, 6707 DE Wageningen
telefoon 0317-620490
e-mail mbleijerveld@zonnet.nl

Opdrachtgever: Verhoeve Milieu Oost BV

25 november 2005

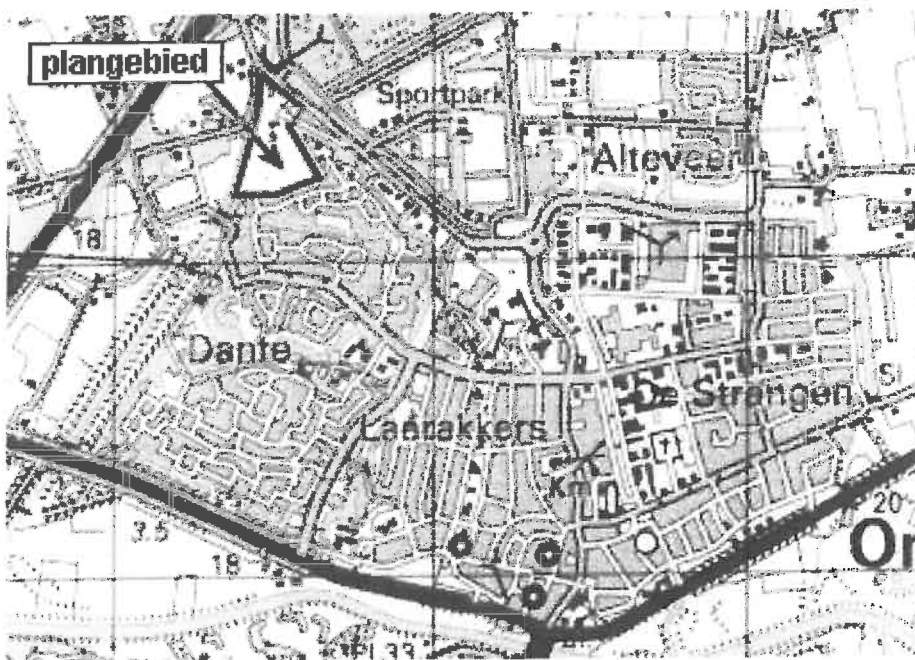
INHOUD

1 INLEIDING	1
2 GEBIEDSBELEID	4
3 GEGEVENS NATUURLOKET	5
4 FLORA	6
5 FAUNA	9
6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	12

LITERATUURLIJST

1 INLEIDING

In het noordwesten van Ommen ligt een landbouwperceel (Sectie D, nr. 217) dat is ingeklemd tussen het Ommerkanaal, de Balkerweg en de bebouwing van Ommen (kaart 1). Het perceel bestaat voornamelijk uit grasland. Verder is er een boerderij van circa 100 jaar oud aanwezig samen met enkele houten opstallen. De huidige eigenaar is voornemens het gebied te ontwikkelen. Tot het plangebied behoort, naast het landbouwperceel, een klein deel van een doodlopende zijweg van de Balkerweg en een deel van het bosperceel (nr. 69) ten noordoosten van de weg.

Kaart 1. Ommen met locatie plangebied (bron: Compacte Provincie Atlas Overijssel)

Voorafgaand aan de herinrichting dienen de aanwezige natuurwaarden te worden geanalyseerd. Het kan immers zo zijn dat natuurwaarden worden geschaad en conflicten ontstaan met de Flora- en faunawet.

In dit rapport wordt een beschrijving gegeven van het plangebied ten einde de betekenis en aard van de ingreep in te kunnen schatten. De gevolgen van de ingreep zullen worden getoetst aan het geldende natuur- en gebiedsbeleid op rijks- provinciaal en gemeentelijk niveau.

Gegevensbronnen

Om een beeld te vormen van in geding zijnde flora en fauna is het plangebied op verschillende manieren onderzocht. Allereerst is de ligging van het plangebied ten opzichte van de beschermde zones in het kader van Natura 2000 gecontroleerd. Deze beschermde zones zijn onder te verdelen in Habitatrichtlijngebieden en Vogelrichtlijngebieden. Voorts is de ligging van het plangebied ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur bekeken. Ten slotte zijn de gegevens die het Natuurloket beschikbaar stelt geraadpleegd en is gebruik gemaakt van verspreidingsatlassen, gidsen en een veldbezoek. Het veldbezoek is afgelegd op 15 november 2005 door M. Bleijerveld.

Richtlijnen

De Habitatrichtlijn (1992) waarborgt de biodiversiteit door bescherming van de habitats van flora en fauna met uitzondering van de vogels. Aan deze laatste groep is namelijk een aparte richtlijn gewijd; de Vogelrichtlijn (1979). In beide gevallen zijn gebieden aangewezen. De EU verplicht de lidstaten om zorg te dragen voor de instandhouding van de habitats van de betrokken soorten in de aangewezen gebieden. De betrokken habitats en soorten worden genoemd in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn en bijlage I van de Vogelrichtlijn.

Naast de bescherming van gebieden (habitats) kent de Habitatrichtlijn ook bescherming van soorten. In bijlage IV van de richtlijn is een lijst opgenomen met soorten die strikt beschermd moeten worden. De beschermde status van de soorten van deze lijst geldt dus ook buiten de beschermde gebieden. De Vogelrichtlijn kent deze soortbescherming niet en beschermd dus alleen de aangewezen gebieden.

Ook de Conventie van Bern (1979) houdt bescherming in van wilde dieren en planten en hun natuurlijke leefmilieu, dat met de Natuurbeschermingswet van 1998 aansluiting kreeg op de nationale wetgeving. Verschillende rode lijsten van bedreigde en kwetsbare soorten in Nederland omvatten soorten die vanwege hun aantalverloop of kwetsbaarheid speciale aandacht behoeven ten einde hun voortbestaan in ons land te garanderen.

De nieuwe Flora- en Faunawet heeft instandhouding eveneens als hoofddoel en heeft dit uitgebreid met de aanvulling dat alle in het wild levende planten en dieren in principe met rust gelaten moeten worden. De wet verbiedt handelingen die de instandhouding van planten en dieren in gevaar brengen, beschermt kleine objecten of terreinen die voor een bepaalde soort van groot belang zijn en omvat soorten die opgenomen zijn in de rode lijst, waarvoor

speciale beschermingsmaatregelen verplicht zijn. In de Flora- en Faunawet gaat het om bescherming van kleine gebieden; de grotere zijn reeds voldoende beschermd.

Beoordeling van de ingreep

In de beoordeling van de effecten is het noodzakelijk de soorten te analyseren waarvoor de speciale beschermingszones zijn aangewezen, de prioritaire soorten, de doelsoorten van het landelijk natuurbeleid, de Rode lijst soorten en alle soorten van de Conventie van Bern. De criteria die bij de beoordeling worden gehanteerd zijn afkomstig uit de boven genoemde richtlijnen.

Het betreft:

- ☐ Het gebied moet duurzaam plaats bieden aan soorten en levensgemeenschappen die er voorkomen. Dit betekent dat de aanwezige aantallen niet mogen afnemen en dat de populaties ter plaatse niet in gevaar komen;
- ☐ het gebied moet een substantiële en functionele plaats betekenen voor soorten;
- ☐ De ingreep moet in het licht gezien worden van ingrepen die reeds hebben plaatsgevonden of reeds gepland zijn. Hiermee wordt ingespeeld op het cumulatieve effect van een reeks (kleine) ingrepen.

2 GEBIEDSBELEID

Habitatrichtlijn

In de omgeving van het plangebied is geen Habitatrichtlijngebied aanwezig. Er bestaat daarom geen relatie van het plangebied met een Habitatrichtlijngebied.

Vogelrichtlijn

In omgeving van het plangebied is geen Vogelrichtlijngebied aanwezig. Er bestaat daarom geen relatie van het plangebied met een Vogelrichtlijngebied.

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied ligt buiten de begrenzing van de provinciale EHS. Het dichtstbijzijnde tot de EHS behorende natuurgebied is het Ommerbosch ten noordoosten van het plangebied. Beide gebieden zijn van elkaar gescheiden door de doorgaande Balkerweg. Er is daardoor geen intensieve relatie te verwachten tussen de gebieden. Gezien de afstand van het plangebied tot het Ommerbosch en scheiding ervan door de Balkerweg is er geen negatieve invloed op de EHS te verwachten als gevolg van de ontwikkeling van het plangebied.

Bestemmingsplan

Tijdens de totstandkoming van dit rapport waren nog geen ontwikkelingsplannen voor het gebied bekend. Er kan daarom ook geen uitspraak worden gedaan over de plannen in relatie tot het bestemmingsplan

3 GEGEVENS NATUURLOKET

In onderstaande tabel wordt per soortgroep weergegeven of er in het kilometerhok waar het plangebied binnen valt, beschermde soorten zijn aangetroffen. De gegevens hebben dus betrekking op het hele kilometerhok en niet op het plangebied in het bijzonder. Het Natuurloket geeft alleen tegen betaling specifieke informatie over beschermde soorten in een kilometerhok. Aankoop hiervan is alleen zinvol als er tijdens het veldbezoek op grond van de aanwezige habitats of ruimtelijke samenhang tussen plangebied en omgeving, twijfels zijn gerezen omtrent het mogelijke voorkomen van beschermde soorten.

Slechts enkele soortgroepen zijn onderzocht. Alleen de soortgroepen vaatplanten en watervogels zijn goed onderzocht. Er zijn twee beschermde soorten vaatplanten, 4 soorten zoogdieren en 39 soorten watervogels van de Flora- en faunawet aangetroffen. Verder zijn er nog 25 soorten watervogels van de Vogelrichtlijn aangetroffen. Ten slotte zijn in het kilometerhok 4 soorten vaatplanten en 1 soort dagvlinder van de Rode Lijst gevonden.

soortgroep	FF1*	FF23*	H/V*	RL*	volledigheid*	actualiteit*
vaatplanten	1	1		4	goed	1975-1989
mossen					niet	1985-2004
korstmossen					niet	1985-2004
paddestoelen					slecht	1985-2004
zoogdieren	3	1			matig	1994-2004
broedvogels					niet	1993-2004
watervogels		39	25		goed	96/97-03/04
reptielen					niet	1990-2004
amfibieën					niet	1990-2004
vissen					niet	1990-2004
dagvlinders				1	matig	1994-2004
nachtvlinders					niet	1980-2004
libellen					niet	1994-2004
sprinkhanen					niet	1994-2004
ongewervelden					niet	1994-2004

Rapportage voor kilometerhok x:224, y: 505

* Legenda

FF = Flora- en faunawet

H/V = Habitatrichtlijn of Vogelrichtlijn

RL = Rode Lijst

Volledigheid onderzoek: Hiermee wordt aangegeven of op basis van de gebrachte bezoeken een volledig overzicht is te verwachten van de soorten van de betreffende soortgroep.

niet van toepassing

4 FLORA

Begin 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur van kracht geworden die bij bepaalde handelingen op voorhand ontheffing verleent voor een aantal van de beschermde soorten. Een van die handelingen is een ruimtelijke ingreep. De beschermde soorten zijn nu verdeeld in drie categorieën met een verschillend beschermingsregime (tabel 1, 2 en 3). De ontheffingsvrije soorten staan in tabel 1. In de bespreking van de soortgroepen zal steeds worden gerefereerd aan de verschillende tabellen (beschermingsregimes).

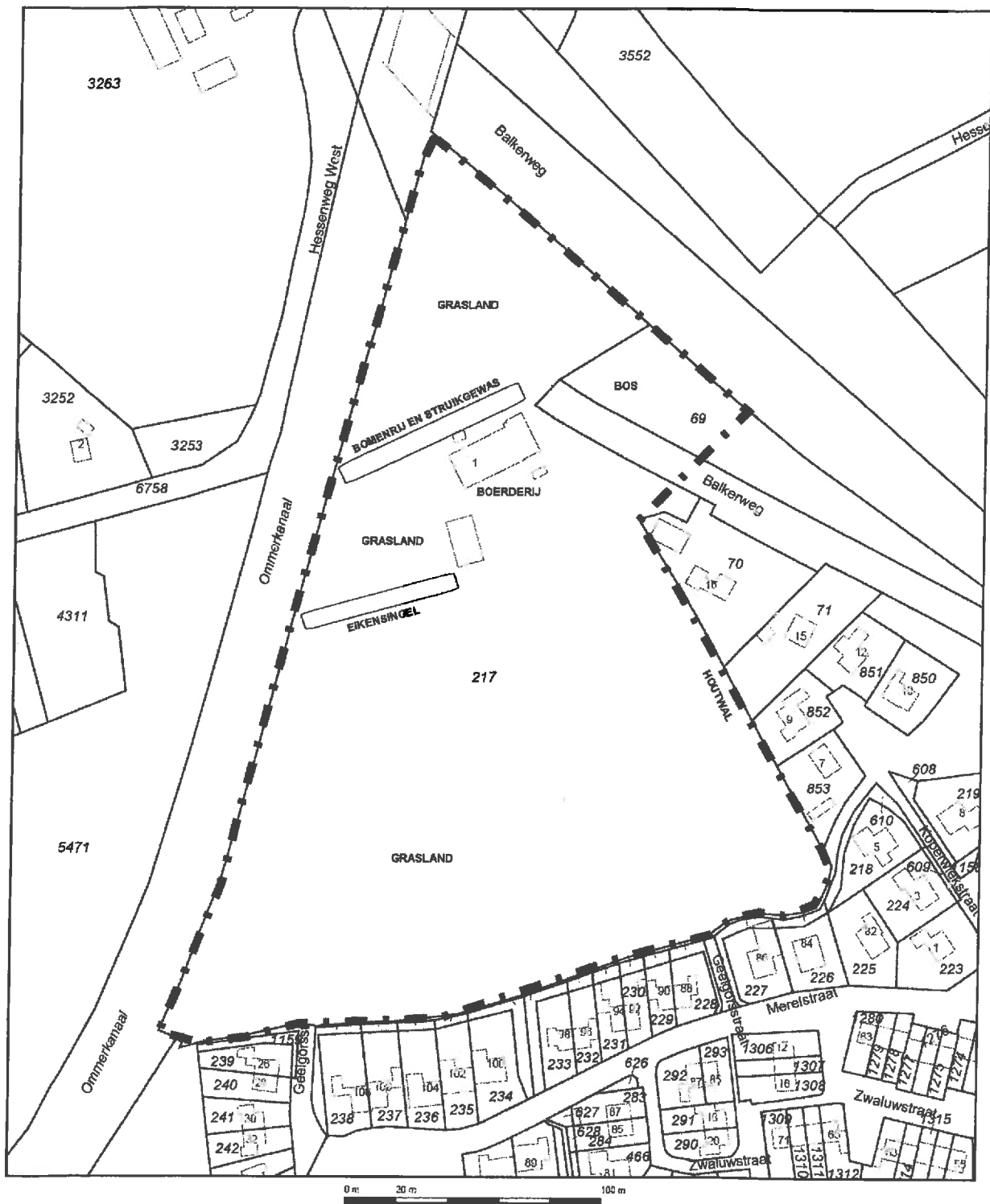
Het plangebied is ruim vier hectare groot (kaart 2). De oever van het Ommerkanaal vormt de westelijke grens van het plangebied. Het kanaal heeft een steile oever met een smalle strook vochtige ruigte, voornamelijk bestaand uit riet. Aan de zuid- en zuidoostzijde grenst het plangebied aan de achtertuinen van de aanliggende woningen. Tussen de tuinen aan de zuidzijde en het plangebied ligt een smalle strook ruigte met bramen, grote brandnetel en dergelijke en verspreid staande, oudere bomen. Tussen de achtertuinen aan de zuidoostzijde en het plangebied ligt een houtwal met oudere eiken. Het grasland dat grenst aan de houtwal is wat verruigt met voornamelijk braam. In de houtwal kwam gewone eikvaren, gewone salomonszegel en lievevrouwenbedstro voor. De laatste twee soorten kwamen plaatselijk ook net over de grens in het plangebied voor. Aan de noordoostzijde grenst het plangebied aan de Balkerweg.

Het plangebied bestaat voornamelijk uit grasland. Het grote graslandperceel ten zuiden van de boerderij is niet of nauwelijks geëgaliseerd en vertoont lichte glooiingen. In het centrum ervan ligt een vochtige laagte. Het grasland wordt sinds enige tijd extensief beheerd. Dit was merkbaar aan bijvoorbeeld het hoge aandeel veldzuring in de grasmatten en het optreden van pitrus in de vochtige laagte.

Een klein deel van het plangebied wordt gevormd door een perceeltje bos nabij de Balkerweg. Het perceeltje is onderdeel van een strook bos langs de Balkerweg. Het bos bestond uit verschillende soorten vrij jonge bomen, voornamelijk eiken. Er was weinig ondergroei aanwezig. Plaatselijk kwam wat rankende helmbloem, brede stekelvaren, gewone salomonszegel en brem voor.

Rond het erf van de boerderij lagen verspreid bosjes, fruitbomen, struikgewas en opslag met deels oudere eiken. Ten zuiden van de boerderij bevond zich een rij oudere eiken met een lage, ruige ondergroei van voornamelijk bramen.

In het plangebied werden enkel algemene soorten aangetroffen. Onder de aangetroffen soorten bevonden zich geen beschermde danwel Rode Lijstsoorten. Omdat het veldbezoek

Kaart 2. Begrenzing plangebied (bron: Kadaster)

in november heeft plaatsgevonden en het grasland was gemaaid kon geen uitputtende flora-inventarisatie worden uitgevoerd. Op basis van de indrukken die tijdens het veldbezoek van het grote grasperceel zijn opgedaan, bestaat het vermoeden dat vegetatie hier waarschijnlijk betrekkelijk soortenrijk is. Hoewel het voorkomen van beschermde soorten van tabel 2 en 3 niet waarschijnlijk is, kan de aanwezigheid van sommige minder kritische soorten als rietorchis niet worden uitgesloten.

5 FAUNA

Begin 2005 is een Algemene maatregel van bestuur van kracht geworden die bij bepaalde handelingen op voorhand ontheffing verleent bij een aantal van de beschermde soorten. Een van de handelingen is een ruimtelijke ingreep. De beschermde soorten zijn nu verdeeld in drie categorieën met een verschillend beschermingsregime (tabel 1, 2 en 3). De ontheffingsvrije soorten staan in tabel 1. In de bespreking van de soortgroepen zal steeds worden gerefereerd aan de verschillende tabellen (beschermingsregimes).

Zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werd het voorkomen van twee soorten zoogdieren daadwerkelijk vastgesteld, namelijk konijn en mol. De konijnenpopulatie was betrekkelijk groot. Door het hele plangebied werden exemplaren en sporen aangetroffen. Vooral rond en in de boerderij werden veel niet nader geïdentificeerde sporen van zoogdieren aangetroffen, zoals uitwerpselen, wissels en gebruikte gaten in de gebouwen. De aanwezigheid van onbewoonde, oude gebouwen met vele gaten en schuilplaatsen in een kleinschalig landschap vormt een zeer geschikt biotoop voor de steenmarter. Volgens zeggen van een omwonende zou deze ook wel eens worden gezien. Het is zeer waarschijnlijk dat naast de genoemde soorten meer zoogdieren in het plangebied voorkomen, zoals verschillende soorten muizen. De meeste soorten zijn uit te sluiten op grond van landelijke verspreiding of habitateisen. Van de soorten die in aanmerking komen staat alleen de eekhoorn in tabel 2. De overige soorten die in aanmerking komen staan in tabel 1. Voor deze soorten is geen ontheffing vereist in geval van ruimtelijke ingrepen.

Vleermuizen

De maand november is ongeschikt om vleermuizen te inventariseren. Daarom kon het plangebied alleen op geschiktheid voor vleermuizen worden beoordeeld. Het plangebied heeft een kleinschalig karakter met bosranden, landschapselementen, oude bomen en extensief beheerd grasland. Het zal daarom zeker van belang zijn voor verschillende soorten vleermuizen als foerageergebied en mogelijk ook als verblijfplaats voor boombewonende soorten. In de bosrand was een eik aanwezig met een spechtenhol waaruit een vochtspoor liep. Dit kan een aanwijzing zijn voor het gebruik ervan als verblijfplaats. Daarnaast zijn de boerderij en bijbehorende gebouwen zeer geschikt als onderkomen. In de boerderij zijn ook vleermuizen gezien (pers. mede. vorige eigenaar). Doordat het woongedeelte van de boerderij nog wordt verwarmd hoort ook overwintering tot de mogelijkheden.

Vogels

In het plangebied werden verschillende soorten vogels gezien of gehoord, zoals Boomklever, Houtduif, Glanskop en Merel. Rond het erf werd een foeragerende groene specht waargenomen. Deze soort bevindt zich op de Rode Lijst en geldt als kwetsbaar. Gezien het jaargetijde waarin het veldbezoek plaatsvond, kon geen uitspraak worden gedaan over het broeden van deze soort in het plangebied. Het lijkt geen twijfel dat er in het plangebied jaarlijks broedvogels voorkomen. Broedvogels zullen voornamelijk tot de bos- en struweelsoorten behoren. Het belang van het plangebied voor weidevogels zal gering zijn vanwege het besloten karakter van het gebied. Het gedeelte van het Ommerkanaal ter hoogte van het plangebied zal geen grote waarde hebben voor watervogels, vanwege de steile oevers en daardoor smalle moeraszone, en de verstoring vanuit Ommen. Alle inheemse broedvogels zijn beschermd. Aangezien voor broedvogels geen ontheffing kan worden aangevraagd, kunnen werkzaamheden het beste buiten het broedseizoen worden gepland. Vaste rust- en verblijfplaatsen van vogels als uilen en roofvogels zijn ook buiten het broedseizoen beschermd. De boerderij en bijbehorende gebouwen zijn zeer geschikt als onderkomen voor uilen. Hoewel geen uilen werden gezien, werden wel sporen gevonden in de vorm van braakballen.

Reptielen en amfibieën

Binnen het plangebied is geen open water aanwezig. Voortplanting van amfibieën is dus uitgesloten. Wel kan het plangebied dienen als foerageer- en overwinteringsgebied. Vanwege de tijd van jaar waarin het veldbezoek plaatsvond was het onmogelijk amfibieën te inventariseren. Ook het Natuurloket geeft geen uitsluitsel, omdat deze soortgroep niet is onderzocht. De dichtstbijzijnde wateren rond het plangebied zijn het Ommerkanaal en de sloten van de nieuwbouwwijken in Noord-Ommen. Het is niet waarschijnlijk dat in het plangebied ontheffingsplichtige soorten amfibieën voorkomen. Een deel van de soorten kan worden uitgesloten op grond van landelijke verspreiding. Daarnaast voldoen de wateren en de omgeving niet aan de eisen die de kritische soorten aan hun habitat stellen. Verder zal in de genoemde wateren een vispopulatie aanwezig zijn. De aanwezigheid van een vispopulatie maakt een water voor veel soorten ongeschikt. De amfibieën die in het plangebied voorkomen zullen tot de minst kritische soorten behoren, namelijk middelste groene kikker, bruine kikker, gewone pad en kleine watersalamander. Voor deze soorten is geen ontheffing vereist in geval van ruimtelijke ingrepen. Het voorkomen van reptielen is onwaarschijnlijk op grond van hun habitateisen

Vissen

In het plangebied is geen open water aanwezig. Het voorkomen van beschermde vissen is daarom uitgesloten.

Dagvlinders

Het plangebied en de directe omgeving voldoen niet aan de habitateisen die de beschermde soorten vlinders aan hun leefgebied stellen. Het is daarom onwaarschijnlijk dat er in het plangebied beschermde soorten vlinders voorkomen. Het voorkomen van populaties beschermde soorten vlinders in het plangebied is echter onwaarschijnlijk. Het voorkomen van Rode Lijstsoorten is niet helemaal uit te sluiten, omdat er geen volledig beeld van de vegetatie is gevormd. Een Rode Lijstsoort heeft echter wettelijk gezien geen status.

Libellen

In het plangebied is geen open water aanwezig. Het voorkomen van populaties beschermde soorten libellen in het plangebied is daarom uitgesloten.

Overige ongewervelden (kevers, weekdieren en kreeftachtigen)

Het plangebied voldoet aan geen van de habitateisen die de overige beschermde soorten ongewervelden aan hun leefgebied stellen. Het voorkomen daarvan is daarom onwaarschijnlijk.

6 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

Er werden geen beschermde soorten planten gevonden. Het voorkomen van soorten van lijst 2 of 3 is niet waarschijnlijk, maar voor enkele soorten niet geheel uit te sluiten.

In het plangebied werden daadwerkelijk twee beschermde soorten zoogdieren aangetroffen, namelijk konijn en mol. Deze soorten zijn niet ontheffingsplichtig bij ruimtelijke ingrepen. Het plangebied is potentieel geschikt voor steenmarter en eekhoorn. Beide soorten zijn ontheffingsplichtig (tabel 2). Het voorkomen van andere ontheffingsplichtige soorten zoogdieren is niet waarschijnlijk.

In het plangebied zullen zeker jaarlijks broedvogels voorkomen. Vogels zijn alleen beschermd tijdens het broedseizoen, mits zij geen vaste rust- of verblijfplaats hebben. Door de werkzaamheden buiten het broedseizoen te plannen worden conflicten met de Flora- en faunawet, wat broedvogels betreft, voorkomen. Er werden geen vogelsoorten met een vaste rust- of verblijfplaats gezien, maar wel werden sporen van deze soorten gevonden (braakballen).

In het plangebied werden geen beschermde soorten amfibieën aangetroffen. Het voorkomen van ontheffingsplichtige soorten amfibieën is niet waarschijnlijk op grond van hun habitateisen.

Het plangebied voldoet niet aan de habitateisen van de in Nederland voorkomende soorten reptielen.

Het voorkomen van beschermde soorten vlinders, vissen, libellen en overige ongewervelden is niet waarschijnlijk op grond van hun habitateisen of landelijke verspreiding.

Het voorkomen van beschermde soorten planten is niet geheel uit te sluiten. Het uitvoeren van een aanvullende flora-inventarisatie in het voorjaar is aan te bevelen.

Het voorkomen van vleermuizen, steenmarter en eekhoorn is goed mogelijk. Vooral vleermuizen zijn strikt beschermd. Er wordt daarom aanbevolen in het voorjaar aanvullend onderzoek uit te laten voeren naar het voorkomen van vleermuizen en steenmarter. De eekhoorn zou voor kunnen komen in het perceeltje bos binnen het plangebied, maar de oppervlakte hiervan is gering in verhouding tot de bosrijke omgeving. Het verdwijnen hiervan heeft geen negatieve invloed op de lokale populatie. Wel moet worden voorkomen dat eekhoornnesten bij de kap verloren gaan.

LITERATUURLIJST

- Broekhuizen S., Atlas van Nederlandse zoogdieren, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1988
- Diepenbeek A. van, Veldgids Diersporen, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1999
- Lange R., et al, Zoogdieren van West-Europa, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1994
- LUTRA deel 43, 2000 nr. 2
- Meijden R. van der, Heukels Flora, Wolter-Noordhoff, Groningen, 1996
- Nöllert A., Nöllert C., Amfibieengids van Europa, Tirion Uitgevers BV, Baarn, 2001
- Stortelder A.F.H., et al, De vegetatie van Nederland deel 5, Opulus Press, Leiden, 1999
- Tax M.H., Atlas van Nederlandse dagvlinders, Natuurmonumenten, 's-Gravenlande, 1989
- Vlinderstichting, Jaarverslag 2003
- Weeda E.J., et al, Nederlandse Ecologische Flora deel 1-5, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1999
- Wynhoff I., Veldgids Dagvlinders, KNNV Uitgeverij, Utrecht, 1999